

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 9. У Сомбору 15. Мая 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред : сваког 15. и последнѣг, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа сдаред на месец.

Цена е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на годи.

НАРЕДБА

Високог кр. угарског наместн. Савета

од 30. Март. 1866. бр. 11,888.

ради учительских зборова управлѣна на епархијалне власти православне цркве.

Без сумњ е Вашем Високодостојанству познато, да се код свию других вероисповести у овой земљи држе редовни учительски зборови, кои е цѣл : расправљанѣ важних питања по делу народног обучавања, узаймно објасњаванѣ и разсветљиванѣ тих питања, и међусобно саобщтаванѣ мисли у погледу на искуства, која на овом пољу учительски органи сабраше. Почем се уобште увиђа, да су ови зборови едно од најбољих средства за изображавањ, усавршавањ и подстрекаванѣ учителя, а тим уедно и за подизанѣ и унапређиванѣ школе и просвете; — овај земаљски кр. правителствени стол жели обратити позорност Вашег Високодостојанства на то, би л' се у интересу православних школа, у области стоећој под Вашом управом, учительски зборови увести могли.

Ради ближег управљања саобщтавасе начин, којим се такви зборови обично држе, у следећим точкама :

1. У учительском збору учествую учителя, катихете, местни школски управитель и школски старатели, под пред-

седаванѣм окружног школског надзирателя. Зборови ови држе се редовно у оной обштини школскога округа, која има најболѣ уређену основну или главну основну школу; у случаю ако е округ школски пространѣи, могу се зборови и на више места држати; цѣл им е — као што е горе споменуто — само узаймно обучавањѣ и међусобно саобштаванѣ мисли.

2. Желити е, да у учительским зборовима и свештенство што у већем брою учествуе, ал по себи се разуме, да ће свако примораванѣ на долазак изостати.

3. Зборови се држе у почетку школске године, на свршетку првог полгодишта, и на краю школскога течаја, дакле трипут преко године.

4. Да би зборови означеной цѣли својој одговарати могли има се особита брига на то обраћати, да учители у школи плодносноу делатност развию, да при обучавању сваки механизам, колико е год могуће избегаваю, да се све већма упознаю са наочигледним начином обучавања, и да свом снагом настојаваю, како ће посредством школе на живот благотворно делати. По овоме у учительским зборовима више има места узаймно обучавањѣ него већанѣ (саветованѣ); особито е пак нужно, да вешти и искусни учители држећи са своим ученицима предавања за углед, свое саучителѣ увере и убеде: како се могу деца за школу и за науку задобити, и у школи подизати и крешити у побожном и благонравном осећању и схваћању, и како се имаю вештбања у читању, писању и рачунању употребити на прибавляњѣ користних знања и на буденѣ и развианѣ умних снага и племенитих осећања.

5. Старанѣ председавајућег окружног школског надзирателя особито се има тамо клонити, да се у збору предузима само расправляњѣ предмета, кои се тичу обучавања и школских потреба. Сви други овамо неспадајући предмети имаю се из зборова ових исклучити.

6. Из природе ствари проистиче, да збор има бити проникнут духом срдечног приятельског међусобног предусретаня свию учестника.

7. Почем учительски зборови по оной тесној свези, што између цркве и школе постои, носе на себи барем од чести и црквени значај, то се они свагда молитвом или духовном песмом починю и завршю.

8. Да би се и за израђивањ писмених дела времена добити могло, нужно је, да се у сваком збору унапред одреди изложенј предмета, кои ће се у доидућем збору предузети. По себи се разуме, да у дужност епархијалне власти као школског надзиратељства спада, и од своје стране за расправљањ у збору сходна питања предлагати.

9. О течају свакога збора има се водити записник, у коме ће се, — покрај имена присутуюћих, — предмети што су у збору предузимани и успех расправљања у кратком изводу садржавати.

10. Председавајући окружни школски надзиратељ ће о зборовима у течају године држанима, подносити епархијалној власти писмено известие, у коме се имаю находити ове тачке :

а). Епархија, протопресвитератски и школски округ, жупанија, и политички срез.

б). Место и дан збора и под чијим је председавањем обдржан.

в). Број присутних учитеља (световних и духовних), школских управитеља и старатеља.

г). Изложенј у збору расправљаних предмета, држаних предавања и поднешених писмених сачиненија, код којих се има назначити и име сачинитеља.

д). Наособне приметбе.

11. Епархијална власт ће на основу ових известия решенј питања, — која би се појавила, — извршити.

У свези са предизложенима с почитањем позива се Ви-сокодостојанство Ваше, да уваживши достојно овај предмет, заведењ учитељских зборова у пределу своје духовне области, међу особита старанија своја причислити благоизволите, умољавајући Вас овим уједно, да известие о успеху оностраног настојаванија свога, најдалје до свршетка Августа ове године овамо поднети, а у будуће повремено подносити уредствујете.

О негованю праве побожности у на- родной школи.

(Продужено.)

Децу школску, особито старию, сваке неделѣ и праз-
ника валя водити на службу Божию, ал' пре тога валя их при-
правити и расположити на свесрдно бавленѣ у храму Божиѣм,
упутити их, како се имаю у цркви при сваком поедином де-
лу Богослуженія владати, разяснити им значенѣ свештених
обрета, протумачити св. Евангеліе, и Апостол што ће се
тога дана читати, казати значенѣ праздничне светковине, или
најкрасніе црте из живота светца, кога се упомена држи,
и тако уселити у њи любов к цркви и служби Божіој. У
цркву нека ученици иду на ред са учителѣм заедно и сваки
нека има своѣ одређено место. Одређени псалтирци нека
скромно и складно одговараю на ектеніе и возгласе и нека
под управом учителѣвом милогласно пою : Благослови и хва-
ли душе, Тропаре, Херувику, Достойно и т. д; други
опет нека се облаче у стихаре, побожно са страхом Бо-
жіим служећи Богу у простоти невиног срдца свог. Учитель
нека им и у цркви за пример и образац служи, и нека
благоговѣјно чита и поє у славу Божию и на духовно сази-
данѣ целог народа. Свештеници нека скромно и смерно слу-
же, и са вольом и осећанѣм, са смислом и одушевленѣм и
сами читаю, и тако читати и пояти дозволе, а нипошто нека
петре брзоплетно читанѣ и поятѣ наеданпуг на две стране,
сећаюћи се да є главно и неизменимо правило устава црк-
веног : „Вся благообразно и по чину да бивають“

• По свршетку богослуженія, нека учитель с' ученицима
причека, док сав народ из цркве неизиде, пак онда препору-
чивши се у тихой молитви Богу, нека их у исто онаковом
реду из цркве изведе као што их є довео, и нека с' њима
најпре у школу отиде, пак их пропита шта су из Еванѣлія,
Апостола или из проповеди запамтили, нека их опомене да
се по той науци владаю, да и код куће родителѣма своима
и другим познатима, па и прислуги домаћој приповеде, што
су у цркви данас научили, чули и видели, па тек после свега
овог нека их кући одпусти, упутивши их да по порти и по

улица нетрче и невичу, него да смерно своим путем иду, и дома дан празнични побожно да проводе.

Исто тако кад ученици иду на литію, кад прате мртвца или кад ма на коем другом богослуженію присутствую, валя их упућивати, да буду смерни, и да пазе на оно што на тој свечаности бива, што се поє и чита, па им после и то све — у колико они схватити могу, — разјаснити и протумачити валя. Особито светосавска свечаност, призиванѣ св. Духа и благодареніє на свршетку школске и на почетку грађанске године, божићна и ускршња служба Божія, ход по врбицу, приправљанѣ за њповест и њповест сама, приправљанѣ за свето Причешће и свечано приступанѣ к светоме Причешћу, ѣсу најсгодніє прилике, у којима катихет и учитель могу осећанѣ побожности код своих питомца оснажити и укрѣпити. Кад се деца по уредби Православне Цркве наше постом и молитвом за приманѣ св. Тѣине припремаю, валя их сећати на онај глас Божій у нама, што се онда најсилніє появљує, кад човек дође у искушеніє, пак опомяти, да томе гласу што их од зла одвраћа слѣдую, а не својој чувствености коя их на зло наводи.

У случаю где би родители из суетне охолости ученике од цркве задржавали, треба учитель да баш тој деци ходенѣ у цркву особито омили, пак да их упути нек дотле моле своє родителѣ да и њима допусте са осталом децом у цркву ићи, док ови то и неучине. Само слабачку, неяцку, врло малену и слабо одевену децу преко зиме у цркву водити нетреба, да се не би од назеба поболела.

Ако овако ученике к полазенію цркве привикнемо, с' значенѣм службе Божіє упознамо, и ову им омилимо; то ће они и кад одрасту радо ићи у храм Божій на јавну благомолю, зарад духовнога сазиданя свога, и ту ће еднако добияти снагу и крепост, да доцнѣ у сред брига своих о вештаственим потребама непренебрегну оно што є „едино на потребу.“

Упућивати валя ученике да у недељне и празничне дане, а зими и у тежатне дане у вече родителѣма своима читаю Библичне Повести, Апостоле и Евангелія, Житія Светаца, кои се у народу највећма почитую и лепе моралне приповедке из читанака школских, а притом да у очи неделѣ и неделѣом у јутру осим обичне молитве, обширнію домаћу богомолю држе, читајући на глас пред св. иконом из часловца

псалтира, зборника, и појанке сходне молитве; притом старије ученике навикнути треба да пре и после причешћа прописане молитве из зборника код куће читају, да том приликом родитељ своје за опроштенје моле, и да се са сваким измире. Врло добро чине они учитељи, кои по свршетку исповести у очи дана кад ће се деца причешћивати, у школи пред децом велегласно читају канон к светоме причешћу; а на сами тај дан пре него што ће деца у цркву на причешће поћи, треба у школи прочитати молитве пре причешћа, пошто се пак сва деца причесте и у школу врате треба ту свршити с' њима молитве после причешћа. Такав је био стари школски обичај, кога би нам обновити ваљало, а на сваки начин лепо би било да се свуда уведе обичај, да се ученици причешћују у свечани дан и на свечаној служби Божјој, која би се тада с' едним сатом раније држати могла. —

Извршујући тако с' ученицима спољашње обреде Богослужења пазити ваља, да се чрез њи одгаји у срцу детињем унутрашње свесрдно и право осећање љубави к Богу и ближњему. То је права цел које се рад учи вера а не ученје речи на изушт. Особито пак чувати ваља ученике од притворности и лицемерства.

Науку вере и закона, треба у свезу доводити са свакидашњим животом и за правило дечијега владанја у школи и изван школе употребљавати. Нека ученици наши науче веровати и осећати да нам сва блага од Бога долазе; да је Он милостив према нама и онда кад нам што узкрати; да Он најбоље знаде шта је по нас право добро, и да нам то навек и даје. Деца богатих родитеља нека у школи науче, да богатство родитељско може њима служити на добро, ако га на ползу своју и своих ближњих паметно употребљавали буду, а на зло, ако га сувише и раскошно харчили и на развратност своју употребљавали буду; — нека науче да је побожност много веће благо него богатство, да се богатство за час може изгубити и својом кривицом и без кривице, и да оно за мало траје, а само добра дела есу право наше благо, која нас овога света срећнима и после смрти блаженима чине. Деца сиромашних родитеља, нека не сматрају сиромаштво као зло, него нека у школи често чују, да су пред Богом сви люди еднаки, да је поштен сиромаш много срећнији од неваљалог и непоштеног богатирца, да люди и у сиромаштву могу

срeдно живити кад су здрави па се труде и слажу, особито валя сиромашкой деци омилити вредноу, задовољство и трудољубивост.

Уверити валя децу да Бог све зна штогод ми чинимо, желимо и помислимо, и да Он на срдце гледа, пак по томе упућивати их валя да се клоне не само од грешних дела, него и од грешних мисли и неупутних желя; да се не само пред другима добри показую, него да се стараю баш и онда добри бити кад су сами и међу своим вршњацима. При сваком добром делу, што дете из собственог побуђеня и добровольно учини, треба да учитель рекне: „Тако валя, то е Богу по вољи!“ — Ако би дете наумило што зло започети, треба му рећи: „Чувай се од тога као од живе ватре; ер ако люди и недознаду да си зло учинио, али Господ Бог све види; — немой дакле Бога врећати!“ — Кад дете школу сасвим остави, онда га особито у том свечаном тренутку треба сетити на милост Божию, која га е дотле руководила, на свезнанѣ и свагдесушност Нъгову, пак световати га да остане свагда на Божијм путу, да се сећа оне красне науке што ю е у школи учио, да долази сваке неделѣ у храм Божиј, да и на дому у побожности неделъне дане проводи, и да се клони богохулства и злога друштва.

Гдекои Християнски воспитатели имаю обичай младиће кад школу оставе одвести у цркву, и код крстонице опоменути их на она обећаня, која су за нѣи кумови о крштению дали. Овакова опомена и савет служи после младићу, кад дом родителски остави, као верни пратилац и ањео хранитель међу туђим и страним людма, и многога у најопаснѣ доба живота од развратности и пропрасти сачува.

Навикавати валя ученике да овај живот смятраю као приурочиванѣ за други далеко больи и савршенѣи живот, а смрт као прелазак из овога привременог у тай други и вечни живот. Овај прави појам о смрти зарана треба деци дати, и често се на нѣга враћати, особито о задушницама, о упокоима, и кад се год суботом у школи и у цркви за покой душе преминувшѣ браће и предака Богу молимо.

Ево начина, како се висока ова наука о смрти и о безсмертѣи душе, у разговору саобштити, и понятном учинити може: „Децо, ви сте пре неколико дана самном ишли на упок

покойног друга вашег. Он е био пре две неделѣ здрав и весео као што сте ви сад, ишао е с вама заедно у школу, пазіо се с' вама, дружио, и учио, а кад сам вас одвео да се с' њиме последњи пут опростите, видели сте га да укочен и блед лежи, нит шта види нит чуе, нит говори, нити се рукама и ногама миче, — и ми смо га у земљу сахранили. Ал' шта мислите децо, ели и душа његова у земљу запана? — О ніе, душа е изишла из тела па е отишла Богу на небо, тамо е жива и сада и живиће до века, нити ће икад умрети. — Као што е ваш добри друг умро, тако ћемо и ми сви, едан пре а други после, — кад буде Божія воля, — умрети, па ће онда и наша душа из тела изићи, а тело ће се у земљу закопати. Али неће баш свака душа после смрти отићи на небо и изићи пред Божіе лице. Тамо ће доћи само душа онога, кои е добро чиніо и Божію вољу испуњавао, а кои ніе хтео да Бога слуша па е зло чиніо, тешко његовој души, та никад неће видити лица Божія! — Зато децо моя, треба да будете добри, да невређате своје старіе, да се онако владате, као што е Богу мило и угодно, па ћете онда кад вас Бог одавде к' себи позове, моћи слободно и с' радощју пред њѣга изићи, и нећете се смрти бојати, ер знате, да ће вас она превести у далеко больи и вечни живот, где е сама радост, и правда и истина, и где су све сами добри люди, кои заедно с' анђелима Божіима славе преблагот Отца небеснога.

О ученю писаня и читаня.

II. Писанѣ, познаванѣ писмена и считаванѣ.

(Продуженѣ).

3. Посебне опазке за писанѣ и считаванѣ поединих сугласника.

Оно што смо у прошлим броевима о поступању при ученю писаня самогласника, и при считаваню ових са сугласником „с“ навели, важи у главноме као образац за писанѣ, познаванѣ и считаванѣ свию осталих сугласника. Међутим ипак ће нужно бити, да се овде изложе посебне опазке на кое се код писаня сваког поединог сугласника мотрити мора, исто тако

за млађе и још не сасвим искусне учитељѣ није сторега навести и ред по коме иду вештбања у считавању, па напоменути баш и саме неке примере за прво считавањѣ, кои се могу и у штицу за спаяњѣ и считавањѣ систематички сложити.

Сугласници се излажу по калиграфичном реду малих писмена, и то после првог сугласника (о коме је сва радња у бр. 8 описана) долазе остали овим редом :

п. Потезови : танки дебели савиѣн, други дебели савиѣн, озго се поклопи писме с' положеним потезом : У чему се разликује писмо „п“ од писмена „и“ ? — Тактиранѣ бива овако : 1. 2. 3. 4. 5. 6. или танак дебео сави, дебео сави положен.

Познаванѣ великог писмена и сравњиванѣ с' малим писменом и све остало како овде тако и код свију идућих писменом бива по образцу код писмена „с“ стављеном.

Считаванѣ бива овако :

1. Слогови у којима је „п“ на крају : ип (сећанѣ на речи које се свршую на ип као : Филип, киц, чип, тип, и т. д.) еп (чеп, деп.) оп (топ), ап (штап, сап, кап), уп (ступ).

2. Слогови у којима је „п“ напред : пи (пиво, пита, пиле), пе, по, па, пу.

3. Слогови у којима је и онај други сугласник „с“ : спи, спе, сеп, сап, асп, спу, псе, суп.

4. Речи : по-на, по-иѣ, пој, по-ју, ес-ап, ес-пап, си-па, су-па, па-ја, по-је, пи-ју. пси.

т. Потезови : танки дебели савиѣн, други дебели савиѣн, трећи дебели, савиѣн до полак простора, озго положен као поклопац. Сравњиванѣ с' писменом п. — Тактира се 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Считаванѣ.

1. Слогови кои се с' писменом „т“ свршую : ит (дивит, чивит), ет (пет, зет). от, ат, ут.

2. Слогови што се гласом „т“ или другим сугласом почињу : ти, те, то, та, ту, тај, той, тис, тец, сто, ста; сту, сти, стип.

3. Речи за считаванѣ : ти, тај, сто, та-та, те-та, та-то, та-ти, та-ту, топ, то-пи-ти, туп. сит, си-то, си-та, пи-ти, пи-та, пи-та-ти, пи-са-ти, па-ти-ти, те-са-ти, си-па-ти, те-сто, тести-ја.

Приметба. Ово се све има и за писанѣ употребити. Осим тога могу деца по казивању већ и мале реченице писати. н. пр. ове : то је тата писао; ето ту стоји си-то. и др.

ш. Потезови: танки, дебели савіен, — други дебели, савіен, трећи дебели, савіен до пола простора или: 1. 2. 3. 4. 5. 6 7. —

Считаванѣ:

1. Свршетни слогови: иш, ош, шаш, уш, еш, іаш, іош.

2. Други слогови: ши, ше, шо, ша, шу, шай, шта, што, шат, шет, шип, шут, шпа.

3. Речи за считаванѣ: ши-ти, иш-те, иш-ту, ис-то, се-ша, ши-іе, шу-па, шест, шес-ти, шес-та, шес-то, пе-шта, штап, шап-та-ти.

г. Потезови: танки, дебели, савіен на десно; озго положени и на десној страни мало спушћени.

Такт. едан; — два, три, четир (за положен) пет (за спуштени потез).

Считаванѣ.

1. иг, ег, ог, аг, уг. іуг, іаг, іог.

2. ги, га, гу, гой, сиг, сго, стиг, пег, пог, пуг.

3. ги-га, ги-го, га-іа, гай, густ, гост, гу-ія, гу-ша, го-и-ти, гу-та-ти.

ч. Потезови и тактиранѣ: 1.) озго коврчица од лева, на десно; 2.) дебели, 3.) савіен на десно.

Считаванѣ.

1. Спаянѣ у слокове. уч, ач, сач, оч, еч, іач; чи, чо, чу, ча, чат, чаш, чет, чуч, чит. —

2. Речи: чи-ча, чу-іе, чи-чи, чи-тай, іу-че, част, ча-сти-ти, чуй, чо-іа, че-га, пе-че, че-ше, че-ша-ти, хот, чи-та-о.

н. Потезови и тактиранѣ: 1.) танки, 2.) дебели, 3.) други дебели, 4.) савіен на десно, 5.) положен у среди између обадва дебела.

Считаванѣ:

1. Слогови: ин (Србин, Турчин), ен (прстеп), он, ан, ун, іан, нит, ни, нит, на, но, ног, снн сно, сна, сиу, сун. —

2. Речи: син, сен, сан, ни-ти, снн-ти, нас, нос, но-си, но-се, но-си-ти, сна-іа, не-но, ни-іе ни-шта, но-га, сна-га, стог, чи-ни-іа, сноп. стани сине ста-но-іе. стой стани-ша. Сто-іац се сач-ну-о. чи-ни-ти.

њ. Потезови и тактиранѣ: 1.) танки, 2.) дебели, 3.) други дебели, 4.) савіен, 5.) трећи дебели, 6.) савіен на

десно до пола простора, а онда смотан на лево; 7.) положени потез између прва два дебела потеза.

Слогови : ињь, ањь, уњь, њи, ње, њу, њой, тањь.

Речи : пань, гуњь, сень, (варош) синь, си-ња, си-ње, си-њи, си-њу, си-њой. и-ње, паде, та-њи, та-ње, та-њи-ти, сти-њи-ти, ти-гань, у тиганьу.

л. Потезови и тактиранѣ : 1.) точка, 2.) танки, 3.) дебели, 4.) савиѣн.

Слогови и речи : ил, ел, ол, ал, ул, ле, ла, ло, ли, лу, лис. — ле-то, ла-ла, ле-по, је-ло, о-лай, си-ла, и-ли-ја, ле-па, ле-по-та, ла-ста, је-ла је чу-ла, че-ла, че-ло, ла-не, лист, ли-ста-ти.

љ. Потезови и тактиранье : 1.) точка, 2.) танки, 3.) дебели, 4.) савиѣн, 5.) дебели, 6.) на десно савиѣн до половине простора, па онда замотан на лево.

Слогови и речи : аль, ель, уль, љи, ље, оль; ља-га љут, у-ље, ми-ље, у-чи-тель, па-суљь, та-љи-ге.

м. Потезови и тактиранѣ. 1.) точка, 2.) танки, 3.) дебели, 4.) танки, 5.) дебели, 6.) савиѣн.

Слогови и речи : им, ом, ам, ум, іам, ем, ми, ме-не, ми-та, ми-ма, мой, мо-ја, ма-ма, и-ме, ми-ла, ма-ти, ме-не, ми-лу-је. Си-ма је у по-љу на мо-ме са-ла-шу. ми-ли Ми-ла-не, ма-ли је Ми-лош у-ми-ља-то мом-че, го-ми-ла га-си-ти, гно-и-ти, гно-им.

ж. Писанѣ по такту. 1.) лево полуколо, 2.) усправљѣни дебели потез, 3.) десно полуколо, 4.) у среди положени потез.

Считавање : аж, уж, еж; жи, жет, жиж; муж, пуж, жи-жа, же-же, жуч, жиг, же-га, у-же-га, жа-о, у-же, же-ти, жње-ти, жа-њи, жи-то, же-те-о-че. — жу-па, жу-ја, бо-жа у-жас, жельа, жуљь, сти-же, сте-же, жу-па, жу-пан. жу-па-ни-ја, га-ми-же.

з. Писанѣ по такту. 1.) горњи савијотак до среде; 2.) од среде дољни савијотак до доле на лево.

Считавање : из, аз, уз, оз, іаз, іез, іуз; за, зе, зи, зо; — зет, низ, нуз, га-зи, зем-ља, змай, зла-то, млаз, зелен, у-зе-ти, зей-тин зи-ну-ти, зу-лум, у-зи-ма-ти.

(Продужиће се).

Т и п и к.

II. Како иду тропари и кондаци на литургији по малом уходу, кад у неделю падне који господски или богородични празник.

1. Ако е мала госпоина, овако: тропар васкрсан, и празника, по том слава кондак васкрсан, а и **нынѣ** кондак празника.

2. Ако е ваведеніе, овако: тропар васкрсан, и празника, по том слава кондак васкрсан, а и **нынѣ** кондак празника.

3. Ако е обрезањ господарѣ и св. Василије, овако: тропар васкрсан, и празнику обрезања, и светом Василию; по том слава кондак св. Василию, а и **нынѣ** кондак празнику обрезања.

4. Ако е сретеніе у неделю пре митара и фарисея, овако: тропар васкрсан, и празнику, по том слава кондак васкрсан, а и **нынѣ** кондак празника.

Ако ли е сретеніе у неделю митареву и фарисееву, или блуднога сина, или месопусну, или сиропусну, овако: тропар васкрсан, и празнику, слава кондак триода, а и **нынѣ** кондак празника.

5. Ако су благовести у трећу неделю поста овако: тропар васкрсан, и часног крста, и празника по том слава кондак часнога крста, а и **нынѣ** кондак празника.

Ако су благовести у четврту или пету неделю часнога поста, овако: тропар васкрсан, и празнику, по том слава и **нынѣ** кондак празника.

Ако су благовести у цветну неделю, овако: тропар благовестима, и цветима: **Окцие воскресеніе прежде твоеа страсти**; по том слава кондак цветима, а и **нынѣ** кондак благовестима.

6. Ако е велика госпоина, овако: тропар васкрсан, и празника; по том слава кондак васкрсан, а и **нынѣ** кондак празника.

III. Како иду тропари и кондаци на литургији по малом уходу, кад ни пред ни попразньства нема.

Ако е храм христов, онда.

1. У понеделяк, уторак и четвртак, овако: тропар храму христовом, и дану (у понеделяк: **Нексныхъ воинствъ у уторак: Памать праведнаго съ похвалами.** у четвртак: **Апостоли сватїи молитѣ, и Правило бѣри и окраз кротости.**) потом светом редовном, и другом светом редовном ако би био; затим кондак дану (у понеделяк: **Архїстратици кожїи, у уторак: Пророче кожїи, у четвртак: Твердыа и коговѣщанья проровѣдатели; и въ мврѣхъ**

свѣтѣ), и светом редовном, и другом светом редовном ако би био, по том: слава кондак: **Ѧо свѣтлыми оупокѡй, а и нынѣ** кондак храма христовог.

2. У среду и петак, овако: тропар дану: **Ѧпаси Господи люди твоѡ,** и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак светом редовном ако био, за тим слава кондак: **Ѧо свѣтлыми оупокѡй, а и нынѣ** кондак храма христовог.

3. У суботу, овако: тропар храму христовом, и дану: **Ѧпостоли, мѣченицы и пророци,** по том: **Помани Господи** **Ѧакѡ** **клагѡ** а ако би био тропар светом редовном, онда се: **Помани Господи** **изоставля,** па се узима тропар светом редовном, и другом светом редовном ако би био; за тим кондак храму христовом, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био, по том слава кондак: **Ѧо свѣтлыми оупокѡй, а и нынѣ:** **Ѧѡкѡ** **начатки ѣстества** **наследителю.**

Ако е храм богородичан, онда

1. У понедељак, уторак и четвртак, овако: тропар храму богородичном, и дану (као напред), и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак дану (као напред), и светом редовном, и другом светом редовном ако би био, за тим слава кондак: **Ѧо свѣтлыми оупокѡй, а и нынѣ** кондак храма богородичног.

2. У среду и петак, овако: тропар дану: **Ѧпаси Господи люди твоѡ,** и храму богородичном, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак дану: **Вознесиѡса на** **крѣстѡ** **волею,** и светом редовном, и другом светом редовном ако би био, за тим кондак слава: **Ѧо свѣтлыми оупокѡй, а и нынѣ** кондак храма богородичног.

3. У суботу овако: тропар храму богородичном, и дану: **Ѧпостоли, мѣченицы, и пророцы,** за тим: **Помани Господи** **Ѧѡкѡ** **клаг,** а ако би свети редовни имао тропара, онда се: **Помани Господи** **изоставля,** па се узима тропар светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак храму богородичном, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био, за тим слава кондак: **Ѧо свѣтлыми оупокѡй, а и нынѣ** кондак: **Ѧѡкѡ** **начатки ѣстества** **наследителю.**

Ако е храм светог, онда

1. У понедељак, уторак и четвртак овако: тропар дану (као напред), и храму светог, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био: по том кондак дану (као напред); и храму светог, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био, за тим слава кондак: **со свѣтлыми оупокѡй, а и нынѣ** кондак: **Предстательство хриѡтианѡ.**

У среду и петак овако : тропар дану : **Опаси Гди люди твоа,**
и храму светог, и светом редовном, и другом светом редовном ако би
био; по том кондак дану : **Вознесийса на крестъ волю,** и храму
светог, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био, за
тим слаба кондак : **Го сватыми упокой** а и **нынѣ** кондак :
Предстательство хрїстїанъ.

3. У суботу овако : тропар дану : **Апостоли, мѣченицы**
и **пророцы,** по том : **Помани Господи яко клагъ,** а ако би све-
ти редовни имао тропара, онда се : **Помани Господи** изоставля, па
се узима тропар светом редовном, и другом светом редовном ако би
био; за тим кондак светом редовном, и другом светом редовном ако
би био, по том слаба кондак : **Го сватыми упокой,** а и **нынѣ**
кондак : **Яко начатки естества наследителю твари.**

4. У оваку суботу кад се на ютренъи место „**Богъ**
Господъ“ пое „**алилѹа,**“ онда овако : Тропар : **Глѣкиноу мѣ-**
дрости чловѣколюбиву вса строи, по том слаба кондак : **Го св-**
татыми упокой, а и **нынѣ** кондак : **Тебе и стѣнѣ** и пристанище
имамы.

5. Ако би у предназначене под 1. 2. 3. из III. дане
пао светитель кои има бдениє, онда, ма кои и
храм био, овако : Тропар храму христовом или богородичном
(како е где храм) и светом редовном кои се слави потом слаба
кондак светителю кои се слави а и **нынѣ** кондак храму христовом
или богородичном (како е где храм), и другиче где ние храм христов
или богородичан долази и **нынѣ** кондак : **Предстательство хрїстїанъ**
А ако оваки светитель не би имао бдениа, но само полиелей или ве-
лико славословѣ : онда се и храма светог тропари и кондаци на свом
месту додаю.

К.

Школске вести.

ИЗЛОЖБА УЧЕВНИХ И ПОМОЊНИХ СРЕДСТВА ПУЧ-
КЕ ШКОЛЕ. Задруга учитељска у Загребу намера у Августу месецу
ове године у Загребу приредити изложбу учевних и помоћних средства
народне школе. Изложба ће се отворити 18. Августа по нов. кал. а за-
ключити ће се главном скупштини Задруге, која ће се 6. и следећих
дана месеца Септембра држати. Тога ради обратио се управљајући од-
бор Задруге на свеколико народно учитељство, на учитељ реалки и
препарандија — на тискаре, књижаре и издавателѣ школских књига,
да би му за изложбу сходне ствари послали.

www.UNILIB Изложба ће бити разређена на 5 разреда. У првом разреду биће школске римокатоличке и православне књиге, што се у Хрватској и у Славонији уче : наиме 1.) вероучне књиге обе вероисповести ; 2.) Буквари или почетнице ; 3.) Читанке ; 4.) Словнице (Граматики) и писмовници ; 5.) Рачунске књиге за основне и главне народне школе : 6 књиге што се уче у нижим реалкама ; 7 књиге што се употребљују и што су се употребљивале у препарандијама. — Све од најстаријих времена па до сада, ма биле коим писменима натискане.

У другом разреду изложена ће бити учевна средства, и то ; 1. Сlike за науке гледаня, 2. Разне природословне збирке, 3. Спљословне (Физичне) и лучбене (хемичне) справе, 4. Земљовиди, глобуси и друга земљописна учла. 5. Рачунице и ине справе за ученј рачуна. 6. Краснописне справе, писанке и прегледалице. 7. Рачунске справе, образци, сликарне и кипотворине. 8. Учила за црквено и школско певанј и гласбу. 9. Модели школскога намештая.

У трећем разреду находиће се : Дела школске младежи, подељна овако : 1. Краснописи основних школа по школским окружјама и пуковнијама ; 2. Краснописи мушких главних школа ; 3. Краснописи женских главних школа ; 4. Краснописи нижих реалка што су с' главним народ. школама сповне и препарандија ; 5. Рисарне основних и главних школа ; 6. Рисарне реалка и препарандија ; 7. Модели земљоделских справа ; 8. Свиларство и пчеларство ; 9. Ручни послови женске школске младежи.

У четвртном разреду изложиће се списи за младеж и школу, и то : 1. Списи за младеж побожнога, поучнога и забавнога садржај штампани латиницом ; 2. Такви списи штампани ћирилицом ; 3. Педагогичка, дидактичка и методичка дела хрватка и србска ; 4. Рукописи дела наменјни младежи или учитељм, писани латиницом или ћирилицом.

У петом разреду бити ће изложена школска дела других народа, и то : 1. Педагогична, дидактична и методична дела оних народа, што се нашим учитељима препоручити могу ; 2. Педагогички часописи оних народа ; 3. Знаменити списи за младеж оних народа.

У позиву учитељи се особито умољавају да се постарају да II. и III. разред достојно заступљни буде. Изложба ће смештена бити у просторијама загребачке висше реалке.

Управљајући одбор учитељске Задруге својим дописом од 11. травња о. г. обратио се на Управителство Србског учитељштва Сомборског да би му припомогло, да код ове изложбе што подупуније заступана буде србска педагогична књижевност и књижевност за школску омладину. —

НОВА КЊИГА ЗА УЧИТЕЉ. Гд. Антун Лисац учитељ у Войнићу код Горињг Карловца објављуе књигу : „Практични напутак за обуку писменог рачунства у прва три разреда с' додатком од 600

задаћа.“ Задаће су из практичног живота узете. Дело е ово на првој далматинско хрватско славонској изложби у Загребу год. 1864, одликовано с дипломом. „Практични напукат“ стои 30 нов. а „Додатак од 600 задаћа“ 20 нов. — Добити се може код писца. Како у нас велика оскудица влада у спољним књигама за рачунство, то ће ово делоце надамо се народним учитељима добродошло бити, па с' тога препоручуемо, да се постараю набавити га и њиме се користити.

Јавна Кореспонденција.

Срб. црквеној Обштини у Канаку. По жељи вашој шилаће вам се оба Листа, само изволите предплату за целу годину што е могуће пре послати. Том приликом назначите, требаю ли вам целокупни Листови од 1862 и 1864 године, или само поедини бровви од ових година. У првом случају на знањ вам се дав да Школски Лист за целу годину 1862 стои 1 ф. 60 н; за годину 1864. (18 бр-ева) 1 ф., а за годину 1865. (6 бр-ева Листа и 2 додатка) стои 56 н. — Поведине бр-еве од своју прошлих година, у колико их е заостало, можете добити бесплатно, само ћете пошту морати платити, или у име поштарине за сваки брой 2 новчића послати.

Г. М. Жигићу бележи, у Лединици. Овим се признае да е ово уредништво од обштине Лединачке у име дуга за Шк. Лист за 1864 и 1865 год. 3 Фор. а. вр. примило. Ово нека буде у место признанице.

Лански предплатници овога листа кои су право имали до 1 Априла ове године Школ. Лист примати : Г. Г. Николић, Станковић и Айдуковић учитељи Стапарски, Мл. Јовановић парох у Сивцу, Марјановић парох у Далићима; учитељи : Мирковић из Пивница, Клаић из Кулпина Поповић из Шова, Слеччевић и Димић из Петрова села. Предплатници у Ст. Бечею : Г. Г. Ал. Бастић прота, Сам. Бранковић и А. Јосић пароси, Ст. Болманац ђакон : Доић вел. Судац, Глибонски, Петровић Деановић учитељи, Срб. Читаоница, Јелчић местни начелник, Попадић школ. старатељ, Сомборски зидар, и П. Хрватски грађанин. Предплатници у Сентомашу : Настић учитељ, Милош Милошев, Јов. Зурковић, Нестор Цветнарев, Ст. Сакачев, и Исак Везилић економи, Теодор Радишић ковач; Срб. Школа у Фелдварцу; П. Чолић. окр. шк. управитељ, и Срб. Школа у Турин; народне Школе у Надалу, Жабљу, Чуругу, Сентивану, Госпођинци, Ђурђеви, Тителю, Локу, Вилову и Мошорину; у Новом Саду: Анд. Монашевић парох, Јосић учитељ и Јосиф Матић Мајор; Марко Крстић аудитор у Тигелю; Ар. Илић и Ев. Вучић учитељи и Теод. Јеремић надзиратељ у Мартоношу.

(Списак ће се продужити.)

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Братском Андрије Вагнера и друга.